

Sentralstyret Sakspapir

Møtedato 24.10.2020 - 25.10.2020
Ansvarlig Arbeidsutvalget
Saksnummer SST2 06.07-20/21
Gjelder Opptak til høyere utdanning - diskusjonssak

Norsk studentorganisasjon

- 1 **Vedlegg til saken:**
2 1. [Utdanningspolitisk plattform](#) (kun elektronisk)
3 2. [Kunnskapsdepartementets bestilling](#) (kun elektronisk)
4 3. [Nifu-rapport på høring](#) (kun elektronisk)
5 4. [Høyre vil reformere opptakssystemet](#) (kun elektronisk)
6 5. [Opptakssystemet](#) (kun elektronisk)

7 OPPTAK TIL HØYERE UTDANNING - DISKUSJONSSAK

8 FORMÅL

9 Opptak er et tema som har vært høyt oppe på den politiske agendaen den siste tiden, blant annet
10 gjennom flere saker løftet av flere politiske partier. NIFU har også nylig lagt frem en utredning av
11 opptakssystemet, som nå er sendt ut på høring. For å ha et best mulig grunnlag for vårt videre
12 arbeid på dette området legger AU nå frem temaet til diskusjon for sentralstyret.

13 SAKSPRESENTASJON

14 Det politiske handlingsrommet

15 Det er i dag et politisk fokus på opptakssystemet til høyere utdanning.

16 Kunnskapsdepartementet bestilte i 2019 en [evaluering](#) av opptakssystemet, med en intensjon om
17 "helhetlig gjennomgang av regelverket for rangering, noe som inkluderer alle kvoter og
18 tilleggspoeng i systemet for opptak."

19 På bestilling fra Kunnskapsdepartementet publiserte derfor NIFU tidligere i år en [rapport om](#)
20 [opptak til høyere utdanning](#). Denne rapporten er nå sendt ut på [høring](#) av
21 Kunnskapsdepartementet, og har høringsfrist 15. desember.

22 Noe som trekkes frem i rapporten, under en oppsummering av en gjennomgang av ulike
23 opptakssystemer, er at:

24 I Norge er det stor enighet om at det eksisterende systemet i hovedtrekk anses som best
25 egnet i vår egen kontekst. Det vurderes som rettferdig, transparent og stabilt. I tillegg ligger
26 prestisjen til ulike studieprogram fremfor institusjonen selv (s 41-42).

27 Parallelt med prosessen til Kunnskapsdepartementet har høyres utdanningsfraksjon tatt til orde for
28 å reformere opptakssystemet. I utkastet for [Høyres program for 2021-2025](#) foreslås det følgende:

- 29 • Reformere opptakssystemet til høyere utdanning med sikte på å redusere antallet
30 tilleggspoeng betraktelig og sikre at flere konkurrerer på likere vilkår.

31 Videre skal det komme en Stortingsmelding om videregående skole våren 2021. Et av formålene
32 med stortingsmeldingen er å vurdere gjennomføring, innhold og struktur i videregående opplæring.
33 Vi anser at denne Stortingsmeldingen også vil komme med anbefalinger som har betydning for
34 opptak til høyere utdanning.

35 **Dagens system**

36 Det norske opptakssystemet skiller seg fra systemer i andre land ved at hovedvekten legges på
37 karakterer ved opptak til høyere utdanning. Det er karakterene fra videregående som ligger til
38 grunn for poengberegningen.

39 For poengberegningen skiller vi mellom skolepoeng og konkurransepoeng.

- 40 • Skolepoeng utgjør den poengsummen som du har fra karakterene dine og andre poeng du
41 har fått fra videregående (realfagspoeng, språkpoeng, kjønnspoeng og poeng for
42 opptaksprøver). Dette er med andre ord poengene du har før man legger på tilleggspoeng
43 og alderspoeng.
- 44 • Konkurransepoeng er den poengsummen man har oppnådd når man plusser på
45 tilleggspoeng og alderspoeng til oppnådde skolepoengene.

46 Vi opererer også med to ulike kvoter: kvote for førstegangsvitnemål og ordinær kvote.

- 47 • Kvote for førstegangsvitnemål gjelder for søkere som ikke fyller mer enn 21 år det året de
48 søker. Videre må søkeren ifølge Samordna opptak ha fått vitnemål merket som
49 førstegangsvitnemål fra et studieforbereidende utdanningsprogram i videregående
50 opplæring, eller har generell studiekompetanse med vitnemål fra et yrkesfaglig
51 utdanningsprogram tatt på normal tid, enten med Vg4 påbygg til generell studiekompetanse
52 eller studiekompetansefagene tatt i tillegg.
- 53 • I ordinær kvote har du i tillegg til skolepoengene andre tilleggspoeng, alderspoeng, nye fag
54 eller fag som du har forbedret etter videregående.

55 **Vår politikk**

56 *Utdrag av vår politikk på opptak, fra Utdanningspolitisk plattform:*

57 **OPPTAK**

58 Alle skal kunne opparbeide seg kompetanse til å søke om opptak til høyere utdanning i Norge.
59 Krav for opptak til høyere utdanning skal normalt være generell studiekompetanse. Krav for opptak
60 til høyere utdanning skal normalt være generell studiekompetanse, men det kan benyttes andre
61 krav for opptak der det er hensiktsmessig. En studentmasse med variert bakgrunn vil bidra til et
62 mer nyansert studiemiljø og legge til rette for kritisk diskusjon og innovasjoner. I Norge skal alle ha
63 tilgang til lik og riktig informasjon om opptak til høyere utdanning. Søknader om opptak til
64 universiteter og høyskoler skal gjennomgå samme form for saksbehandling uavhengig av hvilken
65 institusjon det søkes om opptak til.

66 NSO bruker følgende definisjoner av de ulike typene krav:

67 Minimumskrav er de mest grunnleggende kravene som stilles til søkere.

- 68 • Spesielle krav er en skjerping av minimumskravene.
- 69 • Alternative krav er supplerende til minimumskrav og eventuelle spesielle krav.
- 70 • Særskilte krav er andre vilkår som kan oppfylles for å tilfredsstille minimumskravene.

71 Gjennom skoleverket og andre statlige tilbud skal alle ha tilgang til rådgivning om studievalg og
72 arbeidsliv. Muligheter og utviklingen i arbeidslivet skal inngå i studierådgivning.

73 NSO mener at:

- 74 • Det skal eksistere et sentralisert nasjonalt opptaksorgan, til opptak på både lavere og
75 høyere grads nivå.
- 76 • Det nasjonale opptaksorganet er ansvarlig for tilgjengelig og riktig informasjon om opptak til
77 høyere utdanning. Hver enkelt institusjon er ansvarlig for å gi opptaksorganet riktig
78 informasjon om sine studieprogram.
- 79 • Det skal tilrettelegges for opptak på særskilt grunnlag til alle studier i høyere utdanning,
80 uavhengig av fagområde og studienivå.
- 81 • Institusjonene kan selv sette spesielle opptakskrav på enkelte studier, men kun når
82 innholdet i studiet tilsier det.
- 83 • Opptak på bakgrunn av realkompetanse skal vurderes ut fra krav om forkunnskaper til det
84 enkelte studiet.
- 85 • Nasjonale myndigheter er ansvarlige for god, lik og effektiv behandling av søknader om
86 opptak til studier ved universiteter og høyskoler.
- 87 • Institusjonenes informasjon om studier skal vise hva studiene faktisk handler om, og gi et
88 realistisk bilde av studieprogrammet.
- 89 • Alle studenter skal møte høy faglig kvalitet og oppfølging, også i starten av studiet.
- 90 • Opptaksformer som baserer seg på fagbrev eller tilsvarende bør utredes, og benyttes, på
91 en større bredde av studier enn i dag.
- 92 • Søker skal så tidlig som mulig få vite om man er tatt opp til studier, slik at de skal få god tid
93 til å tilpasse seg den nye livssituasjonen.
- 94 • Ordningen med alderspoeng er et godt vurderingskriterium ved opptak til høyere utdanning.

95 **DISKUSJONSPUNKTER**

96 Noe som trekkes frem som utfordringer ved det norske opptakssystemet ser vi til stadighet i saker i
97 media: karaktersnittet på mange profesjonsutdannelse har økt kraftig, som har gjort at mange
98 som ønsker å komme inn på disse studiene bruker flere år på å ta opp fag fra videregående skole
99 for å få høyt nok snitt, i tillegg til at de trenger å samle inn nok alderspoeng og tilleggs-poeng, før de
100 kan begynne å studere.

- 101 • Vil en endring av opptakssystemet kunne bøte på slike trender? Hvis vi ønsker justeringer,
102 hvilke justeringer må da i så fall til for at vi skal få et mer rettferdig system?
- 103 • NSO har vedtatt at vi mener generell studiekompetanse skal være krav for opptak til høyere
104 utdanning. Mener vi at dagens forståelse av generell studiekompetanse er det mest
105 optimale?
- 106 • Hvilke mekanismer vil best ivareta et rettferdig opptakssystem?

---

107 **INNSTILLING**

108 *Det fattes ikke vedtak i diskusjonssaker*

109